מג א מיי' פ"ח מהלכות פסולי המוקדשין הלכה לח:
מד ב מיי' פ"ד מהלכות ק"פ הלכה ב:
מה ג מיי' פ"ח מהלכות פסולי המוקדשין הלכה לד:
מו ד מיי' פ"ב מהלכות ק"פ הלכה יד:
מז ה מיי' פ"ד מהלכות קרבן פסח הלכה ב:
מח ו ז מיי' פ"ב מהל' ק"פ הלכה ו:
מט ח סס הלכה ז:
נ ט י מיי' פ"ז מהלכות ק"פ הלכה ט:

רבינו חננאל

אלא לא קשיא הא לכתחלה הא דיעבד, רואה אני דברי ר' אליעזר דיעבד כיון שיש דם אע"פ שאין בשר כיפר, אבל זה שאומר ר' אליעזר אפי' לכתחלה יזרוק הדם אע"פ שאין בשר, אין אני רואה דבריו בזה אלא דברי ר' יהושע אני רואה בזה, שלכתחלה לא יזרוק אלא אם יש בשר טהור ראוי לאכילה. איני והא מדקתני ומודה ר' יהושע שאם זרק הורצה, כלומר בדיעבד אפי' ר' יהושע מודה, ומה הוצרך ר' יוסי לומר רואה אני דברי ר' אליעזר בדיעבד והא דברי הכל הוא [ו]אמרינן מודה בדיעבד בנטמא בלבד אבל באבוד ושרוף פליג ר' יהושע דאפילו דיעבד לא הורצה, ואאבוד ושרוף אומר ר' יוסי רואה אני דברי ר' אליעזר דאיעבד הורצה וכר' אליעזר, ולכתחלה לא יעשה, כר' יהושע. אית לן למימר כיון דסוגיא דשמעתין סלקא דציץ מרצה על אכילות, אמאי (תני) הני חמשה דברים דתנינן במתני' אין נאכלין, אית לן למימר הא דאמרינן דציץ מרצה על אכילות לאו להתירו להאכל בטומאה הוא דקתני. אלא לדברים אחרים כגון הא דתנינן במנחות נטמאת אחת מן החלות או אחת מן הסדרים, ר' יהודה אומר שניהם ישרפו וחכ"א הטמא בטומאתו והטהור יאכל, ואמר רב פפא עלה בציץ מרצה על אכילות פליגי, רבנן סברי כיון דאלו נאכלו הציץ מרצה עליהן כטהורין חשבינן להו, הלכך אותם שלא נטמאו אינן נפסלין בטומאות אלא הטהורין נאכלין והטמאין נשרפין. וסוגיא דשמעתא נמי אהאי אורחא אית לן לאסוקה.

[**מתני'**] נטמא בשר וחלב קיים אינו זורק את הדם נטמא חלב כו'. אמר רב **ואם זרק הורצה** ואע"פ שהבשר טמא אכילת פסחים לא מעכבא. איני והכתיב איש לפי אכלו למצוה אבל לעכב לא, **והתניא במכסת** מלמד כו'. (אמר) [אלא] רב דאמר כר' נתן דסבר כל ישראל יוצאין בפסח אחד, וכי כל ישראל אוכלין מפסח אחד, אלא ש"מ אכילת פסחים לא מעכבא. ודחינן להא ודילמא שאני התם דאי ממשכי הני חזי להני ואי ממשכי הני חזי להני. **אלא הא ר' נתן דתניא נמנו עליו** וחזרו ונמנו עליו. ראשונים שיש להם כזית אוכלין ופטורין מלעשות פסח שני, האחרונים שאין להם לאכול כזית חייבין לעשות פסח שני. ר' נתן אומר אלו ואלו פטורין מלעשות פסח שני, שכבר נזרק הדם. ש"מ לר' נתן אכילת פסחים לא מעכבא. ומאי דוחקיה דרב לאוקמה למתני' דקתני

הא אמרת מודה רבי יהושע בציבור. תימה לרשב"ם מאי קושיא דילמא ה"ק רואה אני דברי רבי אליעזר שאף ר' יהושע לא אמר אלא ביחיד דכי האי גוונא אמרי' פ"ק דחולין (דף יב.) ובכמה דוכתי ואומר ר"י דהכא לא שייך למימר הכי דלא קתני בברייתא לא בציבור ולא ביחיד: **כי** מודה **בנטמא.** משום דאין מרלה: **ולעכב לא והתניא במכסת נפשות.** תימה לר"י והא קרא בשחיטה כתיב ומהתם נפקא דמחשבת אוכלין פסלה בשחיטה אבל בזריקה אמרן לעיל דאין מחשבת אוכלין בזריקה והיכי פריך משחיטה לזריקה ואומר ר"י דווקא מחשבת אוכלין ליתא בזריקה אלא בשחיטה אבל כשאין לו אוכלין לגמרי אף בשעת זריקה סברא היא דפסול שהיא עיקר עבודה כיון דבשעת שחיטה הקפיד הכתוב אפילו אמחשבה: **שאני התם דאי מימשכי הני כו'.** תימה לרשב"ם והא בשעת זריקה אינם יכולים לימשך וגמגא דהשתא לא חזי לאכילה וי"ל דדילמא ר' נתן סבר כר"ש דתנן לקמן בפרק האשה (דף פט.) נמנין ומוסכין ידיהם עד שיזרק הדם אי נמי נטמאו מקצתן או שמתו חזי להני: **ולרבי נתן איש לפי אכלו למה לי דבעינן גברא דחזי לאכילה.** וא"ת לרבנן נמי ליבעי הכי לעיל כי פריך ולעכב לא לימא כי אתא קרא לעכב היינו דבעינן גברא חזי לאכילה אבל בשר לא ולאו פירכא היא לרבנן בעו בשר חזי לאכילה כדתניא לעיל אחרונים שאין להם כזית אוכלין וחייבין לעשות פסח שני והא נמי לא תיקשי אמאי לא משני לר' נתן אים לפי אכלו למעוטי כדבעי למימר לעיל משום דלא אשכחן תנא דלא מקיים אוכלין למנויין אלא זקני דרום לחודייהו בפרק שני דזבחים (דף כג.) ולמאי דמוקי מתני' כר' נתן ל"ל דיולאין בפסח אחד דקאמר היינו דוקא דיעבד: **לימא ר' נתן היא כו'.** תימה לר"י והיכי מיתוקמא כר' נתן והא ר' נתן ורבנן לא פליגי אלא בשר אבל בגברא לכ"ע בעינן גברא דחזי לאכילה ועוד א"כ אפילו שחטו שלא לאוכליו נמי ואמאי נקט שחטו לאוכליו ועוד היכי תיסק אדעתיה למימר השתא דיש מחשבת אוכלין בזריקה הא פשוט בכולי גמרא דאין מחשבת אוכלין בזריקה כדמוכח בזבחים (דף ז.) ובתמיד נשחט לעיל (דס"ת.) ושם הבאתי וגלאה לר"י דה"פ נזרק דמו שלא לאוכליו לא שנזרק שלא לשם אוכליו אלא שבשעת זריקה היו הבעלים חולים והשתא קאמר כמאן כר' נתן דמשמע ליה כיון דר' נתן מיקל כולי האי ולא בעי שיהא בשר ראוי לאכילה[א] ה"נ לא חיישינן אם אין בעלים ראויין בשעת זריקה אבל רבנן דמחמרי ובעו שיהא בשר ראוי לאכילה ה"ה דבעו שיהו הבעלים ראויים לאכילה בשעת זריקה וה"נ סבר ר' אלעזר בסמוך דלא בעי ר' נתן גברא חזי אלא בשחיטה דווקא: גזיר

אלא. תרוויהו ביחיד והא לכתחלה והא דיעבד. והא דקתני אם זרק הורלה ואוקימנא ביחיד ה"מ דמודה רבי יהושע בדיעבד כשנטמא והא עלה קאי ומשום דאיתיה בעינא אבל באבוד ושרוף לא. ור' יוסי אפי' נשרפו או אבדו שייריה קאמר אם הקטיר קומצה כשירה:

מתני' נטמא בשר וחלב קיים אין זורק את הדם. אפי' לר' אליעזר דעיקר דפסח לאכילת אדם קאמי: וכמוקדשין אינו כן. אפילו לר' יהושע שאפילו נטמא בשר וחלב קיים זורק את הדם דהא תרתי איכא מתיר ושיריים שהדם מתיר אימורין למזבח: **גמ' הורלה.** ופטור מלעשות פסח שני: **לא מעכבא.** כפרה בדיעבד: **אולין.** חולה וזקן: **רב.** דאית ליה אכילת פסחים לא מעכבא דאמר כר' נתן: **יולאין בפסח אחד.** ואע"פ שאין בו כזית לכל אחד אלמא אכילה לא מעכבא: **דאי מימשכי הני.** מה שיש בהן יותר מכזית לכל אחד חזי להני הנשאריס: **ואי מימשכי הני כו'.** אישתכח דחזי לכולהו דהי מייניהו מפקת הלכך אע"ג דלא אימשך חד מייניהו פטורין אבל ניטמא לא חזי אפילו לחד: **נימנו עליו.** עד שהיה כזית לכל אחד: **ומאי דוחקיה דרב לאוקומא למתני'.** כר' נתן דלא מעכבא ולמימרא דמתני' לכתחלה קאמר הא אם זרק הורלה: **נוקמה ברבנן.** וניתא דמתני' אפי' בדיעבד פסול: **פסח עלמו כשר.** קס"ד לזרוק דמו ולהקטיר חלבו אבל לאכילה לא וקתני ואדם יולא בו ידי חובתו: **אין מחשבת אוכלין.** חולה וזקן בזריקת דם דאיש לפי אכלו לגבי שחיטה כתיב: **חלים.** בריא: **גברא דחזי לאכילה בעי'.** דכי כתיב איש לפי אכלו אגברא כתיב דליהוי גברא בר אכילה אבל פסח לא איכפת לן אי לא חזי: **זורק בטהרה.** בכהנים וכלי שרת טהורין: **ור' נתן היא.** דאמר אכילה לא מעכבא ולא בעי ר' נתן גברא דחזי לאכילה ומתניתא קמייתא מוקי ר' אליעזר כרבנן: **הכא במאי עסקינן בציבור.** שנטמאו רוב ציבור בין שחיטה לזריקה כגון שמת הנשיא ונטמאו הילכך גברי דחזו לאכילה מינהו: **גזירה שמא.** לשנה אחרת יטמאו ציבור אחר זריקה: **ויאמרו אשתקד.** מי לא היינו טמאין בשעת אכילה ואכלנו ומע"פ ששחיטתו בטהרה השתא נמי אע"פ ששחיטתו וזריקתו בטהרה ניכול בשר בטומאה ולא ידעי דאשתקד בעידנא דהוי זריקת דם טמאין הוו והוה ליה פסח הבא בטומאה: ומיבעית

הא אמרת בציבור אפילו רבי יהושע מודה אלא רואה אני דברי ר"א בדיעבד ודברי ר' יהושע לכתחלה דיעבד אפילו רבי יהושע נמי מודה הוא דקתני מודה רבי יהושע שאם זרק הורצה הא בטומאה הא באבוד ושרוף כי קתני מודה רבי יהושע שאם זרק הורצה בנטמא [א]אבל באבוד ושרוף לא כי קאמר ר' יוסי רואה אני את דברי ר"א בדיעבד באבוד ושרוף: **מתני' [ב]נטמא בשר וחלב קיים אינו זורק את הדם נטמא החלב והבשר קיים זורק את הדם [ג]ובמוקדשים אינו כן אלא אע"פ שנטמא הבשר והחלב קיים זורק את הדם: **גמ'** אמר רב גידל אמר רב אם זרק הורצה והא בעינן אכילה [ד]אכילה לא מעכבא והא כתיב [1]איש לפי אכלו למצוה ולעכב לא והתניא[ה] [2]במכסת מלמד שאין הפסח נשחט אלא למנויו יכול שחטו שלא למנויו יהא בעובר על המצוה וכשר ת"ל איש לפי אכלו תכוסו [ו]הכתוב שנה עליו לעכב ואיתקש אוכלין למנויין אלא רב דאמר כרבי נתן דאמר [ז]אכילת פסחים לא מעכבא הי רבי נתן אילימא הא רבי נתן דתניא [ח]רבי נתן אומר מניין שכל ישראל יוצאין בפסח אחד ת"ל [2]ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וכי כל הקהל שוחטין והלא אין שוחט אלא אחד אלא מלמד שכל ישראל יוצאין בפסח אחד דילמא שאני התם דאי ממשכי הני חזי להני ואי ממשכי הני חזי להני אלא הא ר' נתן דתניא [ט]נמנו עליו חבורה אחת וחזרו ונמנו עליו חבורה אחרת ראשונים שיש להן כזית אוכלין ופטורין מלעשות פסח שני אחרונים שאין להם כזית אין אוכלין וחייבין לעשות פסח שני רבי נתן אומר אלו ואלו פטורין מלעשות פסח שני שכבר נזרק הדם אכתי דילמא שאני התם דאי ממשכי הני חזי להו א"כ ליתני הואיל וראויים לימשך מאי שכבר נזרק הדם ש"מ בדם תליא מילתא אבל אכילה לא מעכבא מאי דוחקיה דרב דמוקים לה מתני' לכתחלה ור' נתן נוקמה כרבנן [י]ואפילו דיעבד נמי לא רב מתני' קשיתיה אמאי [יא](תני) אין זורק את הדם ליתני פסול אלא שמע מינה אין זורק לכתחלה אבל דיעבד שפיר דמי ולר' נתן איש לפי אכלו למה לי דבעינן גברא דחזי לאכילה מאן תנא להא דתנו רבנן [יב]שחטו לאוכליו [יג]וזרקו דמו שלא לאוכליו הפסח עצמו כשר ואדם יוצא בו ידי חובתו כמאן נימא רבי נתן היא ולא רבנן אפילו תימא רבנן[יד] [יה]אין מחשבת אוכלין בזריקה מאן תנא להא דתנו רבנן [יו]הרי שהיה חולה בשעת שחיטה וחלים בשעת זריקה חלים בשעת שחיטה וחולה בשעת זריקה אין שוחטין וזורקין עליו עד שיהא חלים משעת שחיטה עד שעת זריקה כמאן נימא רבנן היא ולא רבי נתן אפילו תימא רבי נתן גברא דחזי לאכילה בעינן מאן תנא להא דתנו רבנן [יח]שחטו בטהרה ואחר כך נטמאו הבעלים יזרק הדם בטהרה ואל יאכל בשר בטומאה כמאן אמר רבי [יט](אליעזר) במחלוקת שנויה ורבי נתן היא ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן היא הכא במאי עסקינן [כ]בציבור דאפילו בטומאה נמי עבדי אי בציבור אמאי אין הבשר נאכל בטומאה גזירה שמא יטמאו הבעלים לאחר זריקה ויאמרו אשתקד לא נטמאנו ואכלנו השתא נמי ניכול ולא ידעי דאשתקד כי איזדריק דם בעלים טמאים הוו השתא בעלים טהורין הוו ואיבעית**

ופטורין מלעשות פסח שני, האחרונים שאין להם לאכול כזית חייבין לעשות פסח שני. ר' נתן אומר אלו ואלו פטורין מלעשות פסח שני, שכבר נזרק הדם. ש"מ לר' נתן אכילת פסחים לא מעכבא. ומאי דוחקיה דרב לאוקמה למתני' דקתני

ויאמרו אשתקד נטמאינו ואכלנו, השתא נמי ניכול, ואינהו לא ידעי דאשתקד נטמאו קודם זריקה ונזרק הדם והן טמאין, והשתא בשעת זריקה טהורין הן ואין רשאין לאכלו בטומאה אחרי שנזרק הדם והם טהורין.

תורה אור השלם

1. וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מִהְיֹת מִשֶּׂה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֹב אֶל בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נְפָשֹׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תְּכֻסּוּ עַל הַשֶּׂה:
שמות יב ד
2. וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם:
שמות יב ו

מוסף רש"י

במכסת. לשון מנוין כמו (ויקרא כז) את מכסת הערכך (לעיל טא.). **אכילת פסחים לא מעכבא.** והא דכתיב (שמות יב) איש לפי אכלו, למצוה (לעיל סט:). **בפסח אחד.** אע"פ שאין בו כזית לכל אחד, דקסבר אכילת פסחים לא מעכבא אלא זריקת דם למזבח (קדושין מב.).

מוסף תוספות

א. בשעת זריקה. תוס' שאנץ.

רבינו חננאל (המשך)

אינו זורק הדם לכתחלה הוא דאינו זורק, הא אם זרק הורצה ואליבא דר' נתן דסבר אכילת פסחים לא מעכבא, נוקמה אפילו בדיעבד אם זרק לא הורצה, דבעינן אכילת פסחים כרבנן דאמרי אכילת פסחים מעכבא. ובסוף שחיטת קדשים אמר רבינא אכילת פסחים מעכבא מדרבה בר רב הונא דאמר וכן ששמע אחר שקיעת החמה. ואוקימנא שמע מינה אכילת פסחים מעכבא. ודייק רבא מדקתני אינו זורק ולא קתני נטמא הבשר והחלב קיים פסול, ש"מ לכתחלה הוא דאינו זורק ואם זרק דאיעבד הורצה. האי תנא סבר אכילת פסחים לא מעכבא. ור' נתן האי איש לפי אכלו למה לי, אמר לך בעינן גברא דחזי לאכלו, ואי לא אכיל לא חיישינן. **והא** דת"ר שחטו לאוכליו לזרוק דמו שלא לאוכליו הפסח עצמו כשר ואדם יוצא ידי חובתו נימא ר' נתן היא ולא רבנן. **אפילו** תימא **רבנן** אין מחשבת אוכלין בזריקה. **והא** דת"ר שחטו **בטהרה ואחר כך נטמאו בעלים יזרק הדם בטהרה** ואין הבשר נאכל בטומאה, אינה לדברי הכל אלא במחלוקת שנויא ור' נתן היא. ר' יוחנן אמר אפילו תימא רבנן, והא מתניתא בציבור היא דעבדי בטומאה, ואמאי אין הבשר נאכל גזרה שמא יטמאו בעלים לאחר זריקה

(ג) [זבחים ק:], ד) לעיל סח. ע"ש זבחים כג. ע"ש, ג) [לעיל סח. וש"נ], ד) [לעיל סט:], ה) קידושין מח: מב. ושם מ' ר' יונתן, ו) [ל"ל תנן], ז) [עי' תו' לעיל סח. ד"ה שחטון], ח) [לעיל סח:], ט) [ל"ל אלעזר], י) [ל"ל שחטו למולין].

ואיבעית אימא רב דאמר כר' יהושע [6]דתניא רבי יהושע אומר [א] כל הזבחים שבתורה בין שנטמא בשר וחלב קיים בין שנטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם נזיר ועושה פסח נטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם נטמא בשר וחלב קיים אין זורק את הדם ואם זרק הורצה נטמאו הבעלים במת לא יזרוק ואם זרק לא הורצה: במוקדשין אינו כן וכו': מתניתין מני רבי יהושע היא [ב]דתניא רבי יהושע אומר [א]כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר או כזית חלב זורק את הדם כחצי זית בשר וכחצי זית חלב אין זורק את הדם ובעולה אפילו כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זורק את הדם מפני שכולה כליל ובמנחה אע"פ שכולה קיימת לא יזרוק [ג]מנחה מאי עבידתה אמר רב פפא מנחת נסכים סלקא דעתך אמינא כיון דקא אתיא מכח זבח כגופיה דזבח דמי קמ"ל חלב מנא לן אמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל ומטו בה משום רבי יהושע בן חנניה דאמר קרא [1]והקטיר החלב לריח ניחוח לה' חלב אע"פ שאין בשר אשכחן חלב יותרת הכבד ושתי כליות מנא לן היכא אמרינן דזרקינן מדקתני ובמנחה אע"פ שכולה קיימת לא יזרוק מנחה הוא דלא אבל יותרת הכבד ושתי הכליות שפיר דמי מנא לן רבי יוחנן דידיה אמר אמר קרא לריח ניחוח כל שאתה מעלה לריח ניחוח ואיצטריך למכתב חלב ואיצטריך למכתב ריח ניחוח דאי כתב רחמנא חלב הוה אמינא חלב אין יותרת הכבד ושתי הכליות לא כתב רחמנא לריח ניחוח ואי כתב רחמנא לריח ניחוח הוה אמינא כל העולין לריח ניחוח ואפי' מנחה כתב רחמנא חלב: **מתני'** [ב]נטמא קהל או רובו או שהיו הכהנים טמאים והקהל טהורים יעשו בטומאה נטמא מיעוט הקהל הטהורין עושין את הראשון והטמאין עושין את השני: **גמ'** ת"ר [ג]הרי שהיו ישראל טמאין וכהנים וכלי שרת טהורין או שהיו ישראל טהורין וכהנים וכלי שרת טמאין ואפילו ישראל וכהנים טהורין וכלי שרת טמאין יעשו בטומאה [ד]שאין קרבן ציבור חלוק אמר רב חסדא [ד]לא שנו אלא שנטמא הסכין בטמא מת דרחמנא אמר [2]בחלל חרב [ה]חרב הרי הוא כחלל וקא ממטא לגברא דמעיקרא כי מיתעביד [ו]בטומאת הגוף דכרת קא מיתעביד [ה]אבל נטמא הסכין בטומאת שרץ דבשר הוא דמטמיא ליה לגברא לא מטמיא ליה טהורין עביד טמאין לא עביד מוטב יאכל בטומאת בשר בלאו ואל יאכל בשר בטומאת הגוף שהוא בכרת אלמא קסבר רב חסדא [ז]טומאה דחויה היא בציבור וכן אמר ר' יצחק טומאה דחויה היא בציבור ורבא אמר אפילו טמאין נמי עבדי מאי טעמא דכתיב [3]והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף והבשר כל טהור יאכל בשר [ז]כל היכא דלא קרינן ביה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל לא קרינן ביה והבשר כל טהור יאכל בשר כל היכא דקרינן ביה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל קרינן ביה והבשר כל טהור יאכל בשר [ח]איתמר הרי שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין רב אמר מחצה על מחצה כרוב ורב כהנא אמר מחצה על מחצה אינו כרוב רב אמר מחצה על מחצה כרוב [ט]הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן ור"כ אמר מחצה על מחצה אינו כרוב טהורין עושין את הראשון ואיבעית אימא רב דאמר כר' יהושע אומר [א] כל הזבחים שבתורה בין שנטמא בשר וחלב קיים בין שנטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם נזיר ועושה פסח נטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם נטמא בשר וחלב קיים אין זורק את הדם ואם זרק הורצה נטמאו הבעלים במת לא יזרוק ואם זרק לא הורצה: במוקדשין אינו כן וכו': מתניתין מני רבי יהושע היא [ב]דתניא רבי יהושע אומר [א]כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר או כזית חלב זורק את הדם כחצי זית בשר וכחצי זית חלב אין זורק את הדם ובעולה אפילו כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זורק את הדם מפני שכולה כליל ובמנחה אע"פ שכולה קיימת לא יזרוק ואם [ג]מנחה מאי עבידתה אמר רב פפא מנחת נסכים סלקא דעתך אמינא כיון דקא אתיא מכח זבח כגופיה דזבח דמי קמ"ל חלב מנא לן אמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל ומטו בה משום רבי יהושע בן חנניה דאמר קרא [1]והקטיר החלב לריח ניחוח לה' חלב אע"פ שאין בשר אשכחן חלב יותרת הכבד ושתי כליות מנא לן היכא אמרינן דזרקינן מדקתני ובמנחה אע"פ שכולה קיימת לא יזרוק מנחה הוא דלא אבל יותרת הכבד ושתי הכליות שפיר דמי מנא לן רבי יוחנן דידיה אמר אמר קרא לריח ניחוח כל שאתה מעלה לריח ניחוח ואיצטריך למכתב חלב ואיצטריך למכתב ריח ניחוח דאי כתב רחמנא חלב הוה אמינא חלב אין יותרת הכבד ושתי הכליות לא כתב רחמנא לריח ניחוח ואי כתב רחמנא לריח ניחוח הוה אמינא כל העולין לריח ניחוח ואפי' מנחה כתב רחמנא חלב: **מתני'** [ב]נטמא קהל או רובו או שהיו הכהנים טמאים והקהל טהורים יעשו בטומאה נטמא מיעוט הקהל הטהורין עושין את הראשון והטמאין עושין את השני: **גמ'** ת"ר [ג]הרי שהיו ישראל טמאין וכהנים וכלי שרת טהורין או שהיו ישראל טהורין וכהנים וכלי שרת טמאין ואפילו ישראל וכהנים טהורין וכלי שרת טמאין יעשו בטומאה [ד]שאין קרבן ציבור חלוק אמר רב חסדא [ד]לא שנו אלא שנטמא הסכין בטמא מת דרחמנא אמר [2]בחלל חרב [ה]חרב הרי הוא כחלל וקא ממטא לגברא דמעיקרא כי מיתעביד [ו]בטומאת הגוף דכרת קא מיתעביד [ה]אבל נטמא הסכין בטומאת שרץ דבשר הוא דמטמיא ליה לגברא לא מטמיא ליה טהורין עביד טמאין לא עביד מוטב יאכל בטומאת בשר בלאו ואל יאכל בשר בטומאת הגוף שהוא בכרת אלמא קסבר רב חסדא [ז]טומאה דחויה היא בציבור וכן אמר ר' יצחק טומאה דחויה היא בציבור ורבא אמר אפילו טמאין נמי עבדי מאי טעמא דכתיב [3]והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף והבשר כל טהור יאכל בשר [ז]כל היכא דלא קרינן ביה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל לא קרינן ביה והבשר כל טהור יאכל בשר כל היכא דקרינן ביה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל קרינן ביה והבשר כל טהור יאכל בשר [ח]איתמר הרי שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין רב אמר מחצה על מחצה כרוב ורב כהנא אמר מחצה על מחצה אינו כרוב רב אמר מחצה על מחצה כרוב [ט]הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן ור"כ אמר מחצה על מחצה אינו כרוב טהורין עושין את הראשון דאמרי אמר רב כהנא מחצה על מחצה אינו כרוב טהורין עושין את הראשון

ואיבעית אימא רב דאמר כר' יהושע אומר כל הזבחים שבתורה בין שנטמא בשר וחלב קיים בין שנטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם נזיר ועושה פסח נטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם נטמא בשר וחלב קיים אין זורק את הדם ואם זרק הורצה נטמאו הבעלים במת לא יזרוק ואם זרק לא הורצה. דתניא רבי יהושע אומר כל הזבחים שבתורה בין שנטמא בשר וחלב קיים בין שנטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם נזיר ועושה פסח נטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם נטמא בשר וחלב קיים אין זורק את הדם ואם זרק הורצה נטמאו הבעלים במת לא יזרוק ואם זרק לא הורצה: **ואם זרק לא הורצה.** דאע"ג דאכילתו לא מעכבא גבראי דחזי לאכילה בעינן ורחמנא דחייה לטמא נפש לפסח שני ובנזיר נמי כתיב (שם) כי ימות מת עליו וגו' דקותר את נזירותו: **אלו זיס בשר וחלי זיס חלב אין זורק הדם.** דאכילת אדם ואכילת מזבח לא מצטרפין: **אפי' הולה קיימת לא יזרוק.** את הדם עליה: **מנחה מאי עבידתיה.** בזריקת דם: **מנחת נסכים.** הבאה עם הזבח מהו דתימא כזבח דמיא ותיהוי במקום זבח להכשיר את הדם: **חלב מנא לן.** דהוי שיור להכשיר זריקת דם: **והקטיר החלב.** גבי זריקת דם כתיב דכתיב וזרק הכהן את הדם וגו' עד והקטיר החלב לריח ניחוח: **יותרת הכבד ושתי הכליות מנא לן.** מדאיצטריך ליה למיתני מנחה לא הויא שיור מכלל דסבירא ליה דהני דגופיה דזבח גינהו הוי שיור: **אמר קרא.** בהאי קרא גופיה והקטיר החלב לריח ניחוח: **מתני' נטמא בטומאה.** ואפי' טומאין יחידין דהא פסח דטהורין גופיה בטומאה אתי משום הכיס: **גמ' שאין קרבן לבור.** הבא בטומאה חלוק מאחר שקרבן רובן בא בטומאה אף היחיד עושה בטומאה: **לא שנו.** דמשמע משום טומאת כלי שרת עבדי כולהו בטומאה: **אלא שנטמא סכין בטמא מת.** שהוא אב הטומאה דנעשה אף הסכין אב הטומאה לטמא אדם: **דרחמנא אמר בחלל חרב.** למידרש מיניה דכלי מתכת המיטמא במת נעשה כיולא בזה שנגע בו: **טומאה דחויה היא בציבור.** בקושי הותרה וכל כמה דאפשר לאהדורי אטהרה או אטומאה קלה מהדרינן: **קרינא ביה והבשר כל טהור יאכל בשר.** ולא טמא: **הללו עושין לעצמן.** בטהרה והללו עושין לעצמן בטומאה. טהורים לא עבדי בטומאה דהוי כרוב ורוב טהורין לא עבדי בטומאה וטמאין לשני לא מידחו משום דהוו נמי רובא ורובא לשני לא מידחו: **טהורין עושין הראשון.** בטהרה דאי נמי מיעוטא נינהו אית להו למעבד הראשון בטומאה וכל שכן כי עבדי בטהרה שפיר דמי: **וטמאין עושין את השני.** דכיון דאינן כרוב נידונין כמיעוט ונידחין לשני: וטמאין

נזיר ועושה פסח נטמא בשר וחלב קיים אינו זורק כו'. ריב"ל אומר דלא גרס נזיר דאין חילוק בזה בין נזיר לשאר קרבנות ומה שפירש רש"י דבעי שילוח שערו תחת הדוד אין נראה שיהא עיכוב ומה שפי' נמי משום תנופה הא כל שאר שלמים נמי בעו תנופה ולא אשכחן תנא דאית ליה תנופה בנזיר מעכבת אלא ר"ל בסוף ג' מיניס (נזיר דף מו.) ובתוספתא לא גרס נזיר:

או שהיו כהנים טמאים יעשו בטומאה. אע"פ שיכולין ליזהר [6]שלא יגעו בבשר כיון דאישתרלי טומאת אימורים אישתרלי נמי טומאת בשר דאמר במי שהיה טמא (לקמן דף לו.) כל היכא דאישתרלי טומאת בשר אישתרלי טומאת אימורים משמע שהם שויס:

אלא שנטמא סכין בטמא מת כו'. תימה [6]א"כ מאי אפי' דקאמר הייגו רישא ממש היו ישראל טהורים והכניס וכלי שרת טמאים כיון דמיטמא גברא מחמת סכין: **בטומאת** הגוף דכרת מיתעביד. וא"ת ישמוט בסכין ארוכה ולא יצטרך ליכנס לעזרה אי נמי יאחוז הסכין בפשוטי כלי עץ וישמוט ואומר ר"י לאין פנאי לכל הפסחים לשמוט בענין זה [א] ואף להביא סכינים אחרים אין פנאי: וטמאין

נא א מיי' פ"ז מהלכות פסולי מוקדשין הלכה ג:
נב ב ג ד מיי' פ"ז מהלכות ק"פ הלכה ז ופ"ד מהלכות ביאת המקדש הלכה יב:
נג ה מיי' פ"ז מהלכות ק"פ הלכה ט:
נד ו שם הלכה כ:

תורה אור השלם

1. וְקָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח יְיָ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ:
ויקרא יז ו
2. וְכָל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחֲלַל חָרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ בְעֶצֶם אָדָם אוֹ בְקֶבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים: במדבר יט טז
3. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז יט

מוסף תוספות

א. דבטורח גדול שוחטין כך. תוס' שאנן.

רבינו חננאל

ואי בעית אימא רב דאוקמה למתני' לכתחלה אבל דיעבד אם זרק הורצה כר' יהושע אמרה דתניא ר' יהושע אומר נזיר ועושה פסח נטמא בשר וחלב קיים אינו זורק את הדם נטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם ואם זרק הורצה נטמאו בעלים במת לא יזרוק ואם זרק הורצה. ובמוקדשין אינו כן אע"פ שנטמא בשר וחלב קיים זורק את הדם. תניא ר' יהושע אומר כל הזבחים שבתורה כו'. פשוטה היא. [ובמנחה] פי' ובמנחה(ו)ת נסכים הבאה עם הזבח והמנחה כלה קיימת לא יזרק, מהו דתימא כי גופיה דזבח דמיא קמ"ל דלא. ואסיקנא ואי כתב רחמנא לריח ניחוח הוה אמינא כל העולין ואפילו מנחה, כתב רחמנא חלב.

מתני' נטמא קהל או רובו או שהיו הכהנים טמאין והקהל טהור יעשה בטומאה כו'. ת"ר הרי שהיו ישראל טמאין וכהנים וכלי שרת טהורין או שהיו ישראל טהורין וכהנים וכלי שרת טמאין יעשו בטומאה שאין קרבן ציבור חלוק. אמר רב חסדא לא שנו כלי שרת טמאין יעשו בטומאה אלא בסכין שנטמאת בטמא מת, דרחמנא אמר בחלל חרב דחרב הרי הוא כחלל, ומטמאה הסכין לאדם, דכי קא מתעביד בטומאת הגוף מתעביד. דתניא בשאר ספרי דבי רב מגיד שהחרב טמאה

גליון הש"ם

גמ' בטומאת הגוף דכברת. עי' ר"ש פ"ז מ"ד דאהלות: **תוס'** ד"ה **או** שהיו וכו' **שלא** יגעו בבשר. ולא זכימי לעמוד על עומק דבריהם הקדושים הא אין הכיתר מגד טומאת בשר שהוא בגלאו רק משום דטומאת גבראי דהוא בכרת ואם כן לא מלי כלל מיכוליס ליזהר בנגיעת בשר אם לא ואף אם זר יאמוט מכל מקום הזריקה מתעביד בטומאת הגוף דכברת: **שם** ד"ה **אלא** שנטמא וכו' **אם** כן מאי אפ"ל. ק"ל הא בדיבור שלאמ"ז הקשו דלשמוט בסכין ארוכה וכו' ואם כן זהו גופא החידוש דבכהנים טמאים פ"א בלא דחיית כרת דהא יצטרכו לזרוק בטומאה אבל בסכין טמא פ"ד בלא לדחי דהא אפשר בסכין ארוכה והוזרק יהיה כהן אחר שהוא טהור מכל מקום דמיא לכרת בתירוצא דתוספות כאן דאין פנאי וכ"ע:

הגהות הגר"א

[א] גמ' כל הזבחים כו' זורק את הדם פסח נטמא מלג כו' כל"ל:

מוסף רש"י

שנשתייר מהן. בשעת זריקה, אבל אם נטמא כל הבשר והחלב או שאחד מהן לא זורק, ר' יהושע לטעמיה דדרש ועשית עולותיך הבשר והדם, אם אין בשר אין דם (זבחים כה: קכ.) ובזבחים כתיב (דברים יב) ודם זבחיך ישפך והבשר תאכל, הזקיקן הכתוב זה לזה (שם קט.). **כזית בשר.** דאיכא כדי אכילת אדם **או** כזית חלב. דאיכא כדי אכילת מזבח (בכורות לט: מעילה טו:) דכתיב וחלב הכהן את הדם וגו' והקטיר החלב, אע"פ שאין בשר זורק עליו את הדם (זבחים קט:). **זורק את הדם.** דקרינא ביה הבשר והדם (מנחות כו.). **כחצי זית בר' אין זורק את הדם.** שאין אכילה והקטרה מצטרפין (שם) שאין אכילת אדם ואכילת מזבח מצטרפין, זריקת דם אינה אלא להתיר אימורים למזבח ובשר לאדם, וכיון דאכדו שייהם זריקה למה (מנחות ט.). **ובעולה.** דלית בה אכילת אדם (מעילה טו:) דבין בשר בין חלב כולהו למזבח קלקי, מצטרפים (מנחות ט.). **ובמנחה אע"פ שכולה קיימת.** ואין שם כלום מן הבשר, לא יזרוק (מעילה טו:). **מנחה מאי עבידתה.** מאי זריקת דם איכא במנחה (זבחים קט: מנחות שם). **מנחת נסכים.** כלומר הלי דקתמר ומנחה אפילו כולהו קיימת כו' בחוטה הבאה בנסכים קתמר, כדכתיב ומנחתם קולת וגו' (מעילה טו:) שבאה עם הזבח וחבר בשר הזבח והמנחה קיימת לא יזרוק את הדם בשביל דלאו גופא דזביחה הוא (זבחים קט: וכעי"ז מנחות ט:). **סלקא דעתך אמינא כו' כגופיה דזבח דמי.** דמיהו במקום בשר כחלו נשתייר בשר (מנחות כו.) ואע"ג דלא נשתייר מן הבשר כלום יזרוק עליה את הדם, קמ"ל דלא (מעילה טו:). **בחלל חרב.** הקש מרב לחלב, מתכת שנגע במת הרי הוא אבי אבות הטומאה כמת עצמו, ושנגע בטמא מת הרי הוא אב הטומאה כמוהו, גזירת הכתוב הוא במתכת אבל טומאת מת ולא אבל שאר טומאות (לעיל יד:) טומאות של מת הרגישות לטמא כלי, כגון מת והנוגע בו דהוי מיהא אב הטומאה, אם נגע בהם מתכות נעשה כיוצא בו, אבל לאשון ושני אין מטמאים כלים (חולין ג.). **טומאה דחויה היא בציבור.** כלומר בקושי נדחית אבלה דיחוי בעלמא על ידי נשיאות עון, שהיין הרגלה, ולא בהיתר גמור (זבחים לג.) אף על פי שקרבן לבור דומה לאותה בקושי הותרה ולא היתר גמור, וכל מה דמליגו להדורי מהדרינן שיעשה בטהרה (יומא ז: מו: וכעי"ז לעיל עז.). **מחצה על מחצה כרוב.** וטהוריס עושין לעצמן בטהרה וטמאין עושין לעצמן בטומאה ולא מידחו לפסח שני כימדין (חולין כט.).

א) לעיל סב. עז:, **ב)** זבחים כה: קט. מנחות ט. כו. מעילה טו: [בכורות לט: תוספתא פ"ו ה"ג תוספתא זבחים פ"ד ה"ב], **ג)** [מנחות כו. כל הסוגיא], **ד)** [לקמן עמוד ב' מנחו' יד: טו.], **ה)** [לעיל יד: וש"נ], **ו)** [לקמן פ. יומא ו: ז: מו: זבחים לג.], **ז)** [כל היכא דקרינן ביה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל קרינן ביה והבשר כל טהור יאכל בשר וכל היכא דלא קרינן וכו' לא קרינן ביה וכו' כל"ל וכ"ל בילקוט], **ח)** חולין כט., **ט)** [לקמן פ.],

עט: ביצד צולין פרק שביעי פסחים

וטמאין אין עושין **לא את הראשון ולא את השני.** קשה לריב"ל לי פלגא מיקרו אינש לידמו לפסח שני ואי לא מיקרו אינש אלא ליבור ליעביד בטומאה בראשון וליכא למימר דמספקא ליה אי חשיבי אינש או ליבור דאם כן ליטמאו אחד מן הטהורים [א] דבשלמא אי לא מספקא ליה אתי שפיר דלמה יטמאו את הטהור לעשות בטומאה כיון שאין של טמאין ליפטר לגמרי [ב] ואומר ר"י דלא מיקרו אינש ומ"מ לא יעשו הטהורים בטומאה בשבילם שאין רוב טמאים ואין עושין נמי אלו לעצמן ואלו לעצמן דקסבר אין קרבן ליבור חלוק אע"ג דלר' יהודה דאית ליה לקמן אין קרבן ליבור חלוק קאמר יעשו כולם בטומאה רב כהנא לית ליה הך סברא אלא קסבר דמהאי טעמא נידחין לגמרי:

קסבר נשים בראשון רשות. משום רב אלעזריך למימר הכי דאי בראשון חובה הוה אמרינן דהללו עושין לעצמן כו' אבל לרב כהנא אפילו הוו בראשון חובה אתי שפיר דפלגא בראשון לא עבדי ובשני עבדי כיון דבשני נשים רשות הוו להו טמאים מיעוטא [ג] והא דאמר בפר' קמא דסנהדרין (דף יב.) גבי חזקיהו שהשיא את ישראל לעשות פסח שני היכי דמי אמר רב אשי כגון שהיו ישראל מחצה טמאים ומחצה טהורין ונשים משלימות לטהורים ועודפות עליהן מעיקרא סבר נשים בראשון חובה והוו להו טמאים מיעוטא ומידחו לפסח שני ולבסוף סבר נשים בראשון רשות והוו להו טמאים רובא ורובא בשני לא עבדי והשתא לרב ולישנא בתרא דרב כהנא לא הוה לריך למיקט משלימות אלא עודפות עליהן גרידא ולישנא קמא דרב כהנא הוה מצי למיקט משלימות ולא עודפות אלא נקט משלימות ועודפות דהשתא לכולהו ליתי עשה שלא כתורה [ד] והוה מצי לשנויי דלבסוף סבר נשים בראשון חובה ובשני רשות [ה] ולכך לאו שפיר עבד פסח שני אלא משום דהתם אליבא דרבי שמעון קיימינן דאית ליה לקמן בפרק האשה (דף לא:) נשים בראשון רשות אי נמי ניחא ליה למידחי דאף מה שלא עשו בראשון היה שלא כדין:

נשים בראשון רשות. הוה מצי למיקט בברייתא רוב טהורים וע"י נשים היו רוב טמאים נדחין לפסח שני כיון דנשים בראשון רשות והוו להו מיעוט טמאים: **ורב כהנא מתרץ לה הכי כו'.** השתא נמי הוה מצי למיקט בברייתא רבותא דאפי' רוב טהורין אין הטמאין עושין [ו] את הפסח שבלא נשים הוו טהורים מיעוטא ומצינו למימר דנקט בכי האי גוונא לאשמועי' דמחלה על מחל' אינו כרוב: משלמין

וטמאין אין עושין לא את הראשון ולא את השני. קשה לריב"ל לי פלגא מיקרו אינש לידמו לפסח שני ואי לא מיקרו אינש אלא ליבור ליעביד בטומאה בראשון וליכא למימר דמספקא ליה אי חשיבי אינש או ליבור דאם כן ליטמאו אחד מן הטהורים [א] דבשלמא אי לא מספקא ליה אתי שפיר דלמה יטמאו את הטהור לעשות בטומאה כיון שאין של טמאין ליפטר לגמרי [ב] ואומר ר"י דלא מיקרו אינש ומ"מ לא יעשו הטהורים בטומאה בשבילם שאין רוב טמאים ואין עושין נמי אלו לעצמן ואלו לעצמן דקסבר אין קרבן ליבור חלוק אע"ג דלר' יהודה דאית ליה לקמן אין קרבן ליבור חלוק קאמר יעשו כולם בטומאה רב כהנא לית ליה הך סברא אלא קסבר דמהאי טעמא נידחין לגמרי: **קסבר נשים בראשון רשות.** משום רב אלעזריך למימר הכי דאי בראשון חובה הוה אמרינן דהללו עושין לעצמן כו' אבל לרב כהנא אפילו הוו בראשון חובה אתי שפיר דפלגא בראשון לא עבדי ובשני עבדי כיון דבשני נשים רשות הוו להו טמאים מיעוטא [ג] והא דאמר בפר' קמא דסנהדרין (דף יב.) גבי חזקיהו שהשיא את ישראל לעשות פסח שני היכי דמי אמר רב אשי כגון שהיו ישראל מחצה טמאים ומחצה טהורין ונשים משלימות לטהורים ועודפות עליהן מעיקרא סבר נשים בראשון חובה והוו להו טמאים מיעוטא ומידחו לפסח שני ולבסוף סבר נשים בראשון רשות והוו להו טמאים רובא ורובא בשני לא עבדי והשתא לרב ולישנא בתרא דרב כהנא לא הוה לריך למיקט משלימות אלא עודפות עליהן גרידא ולישנא קמא דרב כהנא הוה מצי למיקט משלימות ולא עודפות אלא נקט משלימות ועודפות דהשתא לכולהו ליתי עשה שלא כתורה [ד] והוה מצי לשנויי דלבסוף סבר נשים בראשון חובה ובשני רשות [ה] ולכך לאו שפיר עבד פסח שני אלא משום דהתם אליבא דרבי שמעון קיימינן דאית ליה לקמן בפרק האשה (דף לא:) נשים בראשון רשות אי נמי ניחא ליה למידחי דאף מה שלא עשו בראשון היה שלא כדין:

נשים בראשון רשות. הוה מצי למיקט בברייתא רוב טהורים וע"י נשים היו רוב טמאים נדחין לפסח שני כיון דנשים בראשון רשות והוו להו מיעוט טמאים: **ורב כהנא מתרץ לה הכי כו'.** השתא נמי הוה מצי למיקט בברייתא רבותא דאפי' רוב טהורין אין הטמאין עושין [ו] את הפסח שבלא נשים הוו טהורים מיעוטא ומצינו למימר דנקט בכי האי גוונא לאשמועי' דמחלה על מחל' אינו כרוב: **עשו בטומאה.** אף הטהורין: **רובא הוא כו'.** כי אינמי רובא הוא דעבדי טמאין ראשון ובטומאה: **אבל פלגא ופלגא לא עבדי.** טמאים בראשון כלל: **הוללו.** אפילו הטהורין אין לריכין להזהר בשמירת טהרה: **מספקא.** דפלגא ופלגא נמי טמאין עבדי בטומאה ולא מידחו: **ורב.** דאמר הללו לעצמן והללו לעצמן: **ולישנא בתרא דרב כהנא.** דאמר טמאין אין עושין לא זה ולא זה הא דקתני טמאין נדחין לשני היכי מתרלא לה: **משלימות ועודפות.** דבזכרים הוו טהורים רובא אבל יש מן הנשים טמאות יותר מן הטהורות עד שמשלימות החשבון למחלה על מחלה וקסבר אלי תנא נשים בראשון רשות וכ"ש בשני הילכך לא נשים מהכא דאינן מן המניין וזיל בתר זכרים והוו טמאים מיעוטא ומדחו לשני אבל בפלגא ופלגא אי כמר אי כמר: **רגון שהיו ישראל.** הזכרים מחלה טהורין ומחלה טמאין וכשאתה מונה הנשים עמהן רבין טהורים על הטמאים: **בראשון חובה.** והרי הן במנין ונמצאו טמאים מיעוטא: **ובשני נשים רשות.** ותנאי פליגי בהא מילתא בפ' האשה (לקמן דף לא:): **בראשון לא עבדי.** טמאין דהוה להו מיעוטא: **ובשני לא עבדי.** דלגבי שני אין הנשים מן המנין לאיהוי טהורין רובא הילכך לא הוו טמאים מיעוטא אלא פלגא ולרב מחלה על מחלה כרוב ולא עבדי בשני: **ורב להנא דאמר פלגא עבדי בשני מפרש הכי כו':** **ונשים משלימות לטהורין.** שלא היו טהורין מחלה אלא על ידי הנשים ואי אזלינן בתר זכרים הוו טמאין רובא. ועודפות עליהן לא גרסינן: **ופלגא בראשון לא עבדי.** בטומאה לישנא קמא דרב כהנא: **פלגאי היא.** הא' תנא ותנא דלעיל דקאי כוותי הא' תנא סבר מחלה על מחלה הוי כרוב ותנא דלעיל סבר אינו כרוב: **עושין בטומאה.** אפילו הטהורין: לא

וטמאין אין עושין לא את הראשון. דכיון דאינו כרוב לא עבדי בטומאה ובשני נמי לא דאינו מיעוט: **עשו בטומאה.** אף הטהורין: **רובא הוא כו'.** כי אינמי רובא הוא דעבדי טמאין ראשון ובטומאה: **אבל פלגא ופלגא לא עבדי.** טמאים בראשון כלל: **הוללו.** אפילו הטהורין אין לריכין להזהר בשמירת טהרה: **מספקא.** דפלגא ופלגא נמי טמאין עבדי בטומאה ולא מידחו: **לרב.** דאמר הללו לעצמן והללו לעצמן: **ולישנא בתרא דרב כהנא.** דאמר טמאין אין עושין לא זה ולא זה הא דקתני טמאין נדחין לשני היכי מתרלא לה: **משלימות ועודפות.** דבזכרים הוו טהורים רובא אבל יש מן הנשים טמאות יותר מן הטהורות עד שמשלימות החשבון למחלה על מחלה וקסבר אלי תנא נשים בראשון רשות וכ"ש בשני הילכך לא נשים מהכא דאינן מן המניין וזיל בתר זכרים והוו טמאים מיעוטא ומדחו לשני אבל בפלגא ופלגא אי כמר אי כמר: **רגון שהיו ישראל.** הזכרים מחלה טהורין ומחלה טמאין וכשאתה מונה הנשים עמהן רבין טהורים על הטמאים: **בראשון חובה.** והרי הן במנין ונמצאו טמאים מיעוטא: **ובשני נשים רשות.** ותנאי פליגי בהא מילתא בפ' האשה (לקמן דף לא:): **בראשון לא עבדי.** טמאין דהוה להו מיעוטא: **ובשני לא עבדי.** דלגבי שני אין הנשים מן המנין לאיהוי טהורין רובא הילכך לא הוו טמאים מיעוטא אלא פלגא ולרב מחלה על מחלה כרוב ולא עבדי בשני: **ורב להנא דאמר פלגא עבדי בשני מפרש הכי כו':** **ונשים משלימות לטהורין.** שלא היו טהורין מחלה אלא על ידי הנשים ואי אזלינן בתר זכרים הוו טמאין רובא. ועודפות עליהן לא גרסינן: **ופלגא בראשון לא עבדי.** בטומאה לישנא קמא דרב כהנא: **פלגאי היא.** הא' תנא ותנא דלעיל דקאי כוותי הא' תנא סבר מחלה על מחלה הוי כרוב ותנא דלעיל סבר אינו כרוב: **עושין בטומאה.** אפילו הטהורין: לא

[ו] [תוספתא פ"ו ה"כ], [ז] [לקמן לא: סנהדרין יב:], [ח] ס"ל ועודפות עליהן היכי דמי כגון דאיכא ד' גברי טהורין ושם נשים טהורות שיתא גברי טמאין וד' נשים טמאות וקסבר כו' ורש"ל מ"ן, [ד] [מנחות יד: טו. לעיל ע"א],

מוסף רש"י

נשים בראשון. גילה הראשון (לקמן צא:) בהכשלת הפסח ראשון (סנהדרין יב:).

מוסף תוספות

א. דהשתא עבדי טמאים וטהורים בראשון. תוס' שאנץ. ב. אבל אי משום ספיקא הוא קשיא. שם. ג. ומיעוטא דטמאים עבדי בשני. שם. ד. ולכך בקש רחמים על עצמו. תוס' סנהדרין יד: ה. ודל נשים מינייהו הוו להו טמאים רובא. תוס' שאנץ. ו. לא את הראשון ולא. שם.

רבינו חננאל (המשך)

לטעמיה, כגון שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין ונשים משלימות לטהורין ועודפות עליהן, פי' כגון שהיו עשרה טהורין ועשרה טמאין והטהורים הם ארבעה אנשים ששת נשים הרי עשרה, והטמאים הם ששה אנשים וארבע נשים הרי עשרה, ומאי עודפות עליהן דקתני דנפישין טהורות (מטהורות) [מטהורים]. וקסבר נשים בראשון חובה ובשני רשות. טמאים בראשון לא עבדו דהוה להו פלגא ונדחין לפסח שני, בשני נמי לא עבדי דנשים בשני רשות, ונשים מן הטהורין ומן הטמאין היו בראשון. ונמצאו הטמאין ששה והטהורין ארבעה, הנה הטמאין רובה ורובה בשני נמי לא עבדי. ורב כהנא הא דתניא כותיה דרב, מוקים לה כתנאי דלא מתרץ ליה. גופא היו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן, ואם היו הטמאין עודפין על הטהורין אפילו אחד יעשה בטומאה. אלעזר בן מתיא אומר אין היחיד מכריע צבור לטומאה שנאמר לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שערך וגו'.

רבינו חננאל

וטמאין אינן עושין לא את הראשון ולא את השני. ואקשינן עליה דרב מדתנן נטמא קהל או רובו יעשה בטומאה רובו של קהל הוא דעבדי בטומאה אבל פלגא [לא]. ומשני רב בזמן שרוב הקהל טמאין עושין הכל בטומאה ואפי' הטהורין אבל בזמן שחצי הקהל טמאין עושין הטמאין בטומאה והטהורין בטהרה. ומוקמינן להאי שינויא דודאי הכי הוא מדקתני סיפא נטמא מיעוט הקהל טהורין עושין הראשון וטמאין את השני מיעוט עושין את השני אבל חצין של קהל לא. אי הכי קשיא לרב כהנא. ומשני רב כהנא הכי קתני נטמא מיעוט הקהל טהורין עושין את הראשון וטמאין עושין את השני, אבל אם הן מחצה ומחצה, טהורין עושין הראשון וטמאין אין עושין לא [את] הראשון ולא [את] השני. וללישנא קמא דרב כהנא אמר לך הוא הדין אפי' פלגא ופלגא טהורין עושין הראשון וטמאין השני, ואיידי דתנא רישא רוב הקהל תנא סיפא מיעוט. **תניא כותיה דרב ותניא כותיה דרב כהנא** בתרי לישני. לרב וללישנא בתרא דרב כהנא הא דתניא טהורין עושין הראשון וטמאין עושין השני היכי מתרצי לה, כגון שהיו ישראל מחצה טהורין ומיעוט טמאין ונשים משלימות לטמאין למחצה, ונמצאו מחצה טהורין ומחצה עם הנשים טמאין, וקסברי נשים בראשון רשות, דל נשים מן הטמאין ונמצאו הטמאין מיעוט, ומיעוט נדחין לפסח שני והטהורין עושין הראשון בטהרה כי רוב הקהל טהורין הן. לרב וללישנא קמא דרב כהנא הא דתניא טהורין עושין את הראשון וטמאין אין עושין לא את הראשון ולא את השני היכי מתרצי לה. רב מתרץ לטעמיה כגון שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין ונשים עודפות על הטהורין, וסבר האי תנא נשים בראשון חובה והאנשים והנשים שוים, טהורין עושין את הראשון דהא רובא נינהו, טמאין אין עושין את הראשון דהא מיעוטא נינהו. ומיעוט לא עבדי בראשון, בשני נמי אין עושין דל נשים מן הטהורין דנשים בשני רשות והוו להו טמאין פלגא ופלגא לא מדחו לפסח שני. הלכך טמאין אין עושין לא את הראשון ולא את השני. **וללישנא** קמא דרב כהנא דאמר פלגא ופלגא נמי עבדי בשני מתרץ

טמאין אין עושין לא את הראשון ולא את השני בראשון לא עבדי דלא הוו רובא בשני לא עבדי דלא הוו מיעוטא תנן נטמא קהל או רובו או שהיו הכהנים טמאין והקהל טהורים יעשה בטומאה רובו הוא דעבדי בטומאה אבל פלגא ופלגא לא עבדי בראשון קשיא לרב אמר לך רב רובא עבדי כולהו בטומאה פלגא ופלגא הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן ה"נ מסתברא דקתני סיפא נטמא מיעוט הקהל טהורין עושין את הראשון וטמאין עושין את השני מיעוט הוא דעבדי בשני אבל פלגא ופלגא לא ועבדי בראשון והללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן ואלא קשיא לרב כהנא אמר לך רב כהנא נטמאו מיעוט הקהל טהורין עושין את הראשון וטמאין עושין את השני הא פלגא ופלגא טהורין עושין את הראשון אבל טמאין אינן עושין לא את הראשון ולא את השני התינח לליישנא בתרא דרב כהנא אלא להך לישנא דאמר רב כהנא טהורים עושין את הראשון וטמאין עושין את השני מאי איכא למימר אמר לך רב כהנא הוא הדין דאפילו פלגא ופלגא נמי טהורין עושין את הראשון וטמאין עושין את השני והאי דקתני מיעוט הקהל איידי דתנא רישא רובו תנא נמי סיפא מיעוטו תניא כוותיה דרב תניא כוותיה דרב כהנא כתרי לישני תניא כוותיה דרב היו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן תניא כלישנא קמא דרב כהנא הרי שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין [ו] טהורין עושין את הראשון וטמאין עושין את השני ותניא כלישנא בתרא דרב כהנא הרי שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין טהורין עושין את הראשון וטמאין אינן עושין לא את הראשון ולא את השני לרב וללישנא בתרא דרב כהנא הא דתנא טהורין עושין את הראשון וטמאין את השני היכי מתרצי לה כגון שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין ונשים משלימות לטמאים וקסבר נשים בראשון רשות דל נשים ממטמאין והוו להו טמאין מיעוטא ומיעוטא ידחו לפסח שני לרב וללישנא קמא דרב כהנא הא דתניא טהורין עושין את הראשון וטמאין אין עושין לא את הראשון ולא את השני היכי מתרצי לה רב מתריץ לה [ז]כגון שהיו ישראל מחצה טמאין ומחצה טהורין ונשים עודפות על הטהורים וקסבר [ח]נשים בראשון חובה ובשני רשות בראשון לא עבדי דהוי ליה מיעוט ומיעוטא לא עבדי בראשון ובשני לא עבדי דל נשים מינייהו והוו להו פלגא ופלגא ופלגא לא עבדי בשני ולרב כהנא דאמר פלגא נמי עבדי בשני הכי מתריץ לה כגון שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין ונשים משלימות לטהורין [ג]בוקסבר נשים בראשון חובה ובשני רשות בראשון לא עבדי דהוו להו פלגא ופלגא ופלגא בראשון לא עבדי בשני נמי לא עבדי דל נשים מינייהו מן הטהורין הוו להו טמאין רובא ורובא לא עבדי בשני ולרב כהנא הא דתניא הרי שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן היכי מתריץ לה אמר לך רב כהנא תנאי היא איכא למ"ד מחצה על מחצה כרוב ואיכא למ"ד מחצה על מחצה אינו כרוב גופא הרי שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן היו טמאין עודפין על הטהורין [ג]אפי' אחד יעשו בטומאה [ד]לפי שאין קרבן ציבור חלוק ר"א בן מתיא אומר אין היחיד מכריע את הציבור לטומאה שנאמר לא

לא תוכל לזבוח את הפסח באחד. בשביל יחיד לא מזבחנו שיהא אותו היחיד גורם ומועיל בשחיטתו שום לד עניה: **איקרי קהל.** ומילתא מפ' בהוריות (ה:) דקאמר ליה רחמנא ליעקב[1] גוי וקהל גויים יהיה ממך וכבר נולדו לו כל השבטים חוץ מבנימין הילכך שבט אחד חשוב כליבור ולא מידמי לשני: **יעשו בטומאה.** אף טהורין אם ירצו: **מטמאין אחד מהן.** כי היכי דיהוו רוב טמאין ויעבדו כולהו [בטומאה]: **שהיו טמאין עודפין על הטהורין אחד.** דלא חזו טהורים בראשון: **הדר' קושיין לדוכתיה.** דהוו להו פלגא ופלגא והללו יעשו לעצמן והללו יעשו לעצמן: **אלא ה"ק הו'.** ולעולם מחלה על מחלה דווקא קתני וה"ק רב אי משכחת תנא דאית ליה כת"ק דאמר פלגא ופלגא לא עבדי טהורין בטומאה כדקתני הללו עושין לעצמן וכרבי יהודה דאמר אין קרבן ציבור חלוק מכי עביד קהל בטומאה בראשון לא מפליג למיעבד טהורין בטהרה דאסור ליחלק שגגאי הדבר דמוכחא מילתא בהדיא כשמזהרין אלו מאלו: **מטמאין אחד מהן בשרץ.** ונעבדיה כולהו בטומאה: **שוחטין ווורקין על טמא שרץ.** הואיל וחזי ולאורתא הילכך אין מכריע את הציבור לטומאה: **מתגיגאו.** של מחר שאתה מטמאו כל שבעה: **אפשר דעביד.** מגיגתו בשביעי של פסח שהוא שמיני שלו דהא כל ז' תשלומין אית ליה: **קסבר רוב.** הימים של רגל תשלומין של ראשון הן ואינן תשלומין זה לזה ופלוגתא היא בתגיגה (דף ט:). ומאן דאית ליה כולן תשלומין לראשון סבר היכא דלא חזי לראשון תו לא חזי: **מאן לייט לך.** להשתא לדרך רחוקה: **וכי עקר משניה וסיליה.** אהלו ותדותיו והיטיב בתמיה. מי ישמע לנו להטריח עצמו הילכך הא עדיפא כרב: **רובן וזכין.** דלא מצו למיעבד בראשון: **אין תשלומין לפסח הבא בטומאה.** ואין הזבין עושין את השני אפילו טהרו: **רב הונא סבר טומאה דחויה היא בציבור.** ובקושי הותר להקריבו הלכך לא משוינן להו בטהורים למידחי טמאין לשני: **ורב אחא סבר היכר הוא בציבור.** ומשוינן להו בטהורין ולהו זבין לשני: טהרה

[1] לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך רבי שמעון אומר אפילו שבט אחד טמא ושאר כל השבטים טהורים הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן מאי טעמא דרבי שמעון קסבר שבט אחד איקרי קהל רבי יהודה אומר [2]אפילו שבט אחד טמא ושאר כל השבטים טהורין יעשו בטומאה שאין קרבן ציבור חלוק רבי יהודה סבר שבט אחד איקרי קהל והוו להו פלגא ופלגא ואין קרבן ציבור חלוק ועבדי כולהו בטומאה איתמר היו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין אמר רב [3]מטמאין אחד מהן בשרץ ואמאי ניעבדו הני לחודייהו והני לחודייהו דהא אמר רב [4]הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן אמרי הכא במאי עסקינן כגון שהיו טמאין עודפין על הטהורין אחד אי הכי הוו להו רובא טמאים ניעבדו כולהו בטומאה סבר לה כר"א בן מתיא דאמר אין היחיד מכריע את הציבור לטומאה אי הכי הדר קושיין לדוכתיה ניעבדו הני לחודייהו והני לחודייהו אלא ה"ק אי איכא תנא דסבר לה כתנא קמא דאמר פלגא ופלגא לא עבדי כולהו בטומאה וסבר לה כרבי יהודה דאמר אין קרבן ציבור חלוק מטמאין אחד מהן בשרץ ועולא אמר משלחין אחד מהן לדרך רחוקה ויטמאנו בשרץ קסבר שוחטין וזורקין על טמא שרץ ויטמאנו במת מדחהו אתה מחגיגתו השתא נמי מדחהו אתה מפסחו אפשר [5]דעביד בשני במת נמי אפשר דעביד בשביעי דהוה ליה שמיני שלו קסבר עולא [6]כולהו [7]תשלומין דראשון נינהו [8]דחזי בראשון חזי בכולהו וכל היכא דלא חזי בראשון לא חזי בכולהו אמר להו רב נחמן זילו ואמרו ליה לעולא מאן ציית דעקר סיכיה ומשכניה ורהיט איתמר [9]היו רובן זבין ומיעוטן טמאי מתים אמר רב אותן טמאי מתים אינן עושין לא בראשון ולא בשני ראשון לא עבדי דהוו מיעוטא ומיעוטא לא עבדי בראשון בשני נמי לא עבדי כל היכא דעבדי ציבור בראשון עביד יחיד בשני כל היכא דלא עבדי ציבור בראשון לא עביד יחיד בשני אמר להו שמואל זילו אמרו ליה [10]לאבא [2]ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו מאי עבדת ליה אמר להו זילו אמרו ליה כי הוו כולהו זבין מאי עבדת ליה אלא כיון דלא אפשר לא אפשר הכא נמי לא אפשר איתמר היו רובן טמאי מתים ומיעוטן זבין רב הונא אמר [11]אין תשלומין לפסח הבא בטומאה ורב אדא בר אהבה אמר יש תשלומין לפסח הבא בטומאה נימא בהא קמיפלגי דמאן דאמר אין תשלומין לפסח הבא בטומאה קסבר [12]טומאה דחויה היא בציבור ומ"ד יש תשלומין לפסח הבא בטומאה קסבר טומאה הותרה בציבור אמרי לא דכולי עלמא טומאה דחויה בציבור ובהא פליגי מר סבר טהרה כדפרישית ומר סבר טומאה נמי מידחיא וקרא משמע הכי אינ נדחה ואין ליבור נדחים אלא עבדי בין בטהרה בין בטומאה: בראשון

משלחין אחד מהן לדרך רחוקה. פירוש אחד מן הטהורים מדפריך ויטמאנו בשרץ [9]וקשה לריב"א [א]אדרבה ישלחו אחד מן הטמאים לדרך רחוקה דהשתא הוו טהורין רובא ועבדי בטהרה דבכולה שמעתין אמרינן דמהדרי' אטהרה ותירץ דעולא גופיה אמר לקמן במי שהיה טמא (דף לג:) דרך רחוקה לטהור ואין דרך רחוקה לטמא ולא היה מועיל שיאוח טמא דלעולם היה מצטרף לאותם שבירושלים ואין נראה לר"י דטעמא דאין דרך רחוקה לטמא לפי שכשהוא בירושלים נמי אינו יכול לעשות פסחו אלא ע"י שיאוח [ב] (ג) אבל הכא יש דרך רחוקה לטמא כיון דמחצה טמאין ואם היה בירושלים היה יכול בעצמו לעשותו [ג] אלא נראה לר"י דמהדרינן שיעשו כולם בראשון ולא ידחו הטמאין[ד]:

אתה מדחהו מחגיגתו. ואם תאמר והא קיימא לן בתמיד נשחט (לעיל סב.) ערל וטמא משלחים קרבנותיהן ותירץ ריב"א הואיל והיא מוכה לבא ברגל יש לה דין עולת ראייה דדרשינן בפרק קמא דחגיגה (דף ד:) דטמא פטור מן הראייה שנאמר ונאת שמה והבאתם שמה כו' [ה] וכן איתא בירושלמי דאיתקש לעולת ראייה ואם תאמר השתא כשמשלחהו בדרך רחוקה נמי מדחהו מחגיגתו שאינו יכול לבא ביום טוב מחוץ לתחום[ו] וכיון דלא חזי בראשון לא חזי בשני ויש לומר דיכול לבא ולעשות ביום ראשון מה"ת דתחומין דרבנן ועוד נהי דכשישלחהו בדרך רחוקה עד שעת שחיטה שלא יכול לחזור לירושלים מבעוד יום מכל מקום יכול לבא תוך התחום ויכנס למחר ועוד טמא ומיגר דלא חזי בגופו בראשון לא חזי בשני אבל הכא מיחזא חזי אלא שאינו יכול לבוא וכי הוי יום ראשון בשבת אף על גב דלא חזי אמרינן באלו דברים (לעיל דף ע:) דעביד באינך יומי: **עקר** משכניה וסיכיה ורהיט.

הך פירכא ליתא למאן [ז] דמשיב דרך רחוקה מאיסקופת עזרה ולחוץ ואם תאמר ומה תקנה רואה רב נחמן שיעשו דהא רב נחמן גופיה קסבר בפרק מי שהיה טמא (לקמן לג.) שוחטין וזורקין על טמא שרץ ויש לומר דקסבר דלאו תשלומין דראשון נינהו ויכול לטמאותו בטמא:

לימא בהא קמיפלגי מר סבר טומאה דחויה ומר סבר טומאה הותרה. השתא לכולי עלמא טהרה מידחיא ולא טומאה דאיש כי יהיה טמא משמע דהאיש לבדו טמא והליבור טהורים[ז] ומאן דסבר טומאה הותרה מיקרו שפיר טהורים[ח] ומסיק דלכולי עלמא דחויה מר סבר טהרה מידחיא

[1] ר' יוחנן אומר אפילו שבט אחד טמא. בי"ד בגיסן וס"ל לר' יהודה שבט אחד איקרי קהל, הלכך דוחה טומאה ויעשו כולן בטומאה עמו, לפי שאין קרבן ציבור חלוק. ולדברי חכמים טהורים עושים הראשון והשני עושין פסח שני (מנחות סו.). מטמאין אחד מהן בשרץ. להכריע רוב ליבור לטומאה (לקמן צ:). הללו עושין לעצמן. בטהרה, והללו עושין לעצמן. בטומאה, טהורים לא עבדי בטומאה דהוי כרוב, וכוב טהורין לא עבדי בטומאה, וטמאין לשני לא מידחו מטוס דהוו נמי רובא ורובא לשני לא מידחו (לעיל עט.). כולהו תשלומין דראשון נינהו. שהרי יום אחד עשה הכתוב עיקר בכולן, דכתיב אותו, ושלחמיו עשה תשלומין לו (חגיגה ט.). טומאה דחויה היא בציבור. כלומר בקושי נדחית אלא דימוי בעלמא על ידי נשיאות עון, שהלין מרלה ולא בהיתר גמור (זבחים לג.) אף על פי שקרבן ציבור דוחה אותה בקושי הותרה ולא היתר גמור, וכל מה דמלינו להדורי מהדרינן שיעשו בטהרה (יומא ו: מז: ולעיל עז. עט.).

רבינו חננאל (המשך)

את השני. ואתיא כר' נתן דאמר כל הזקוק לראשון זקוק לשני, וכן השני תשלומין דראשון הוא, הילכך כשם שהראשון לא עבדו דתנן הפסח שבא בטומאה לא יאכלו ממנו זבין וחבות וכו', בשני נמי לא עבדו דטהרה תדחה הטמאין לפסח שני, כדתניא אלו עושין את השני הזבין והזבות והנדות היולדות האנוסין והשוגגין והמזידין והמצורעים ובועלי נדות ומי שהיה טמא או בדרך רחוקה, א"כ למה נאמר טמא דאי בעי למיעבד לא שבקינן ליה, א"כ למה נאמר ומי שהיה בדרך רחוקה לפטרן מן הכרת. ומרבינן לזבין ולזבות מאיש איש, דתניא יכול לא יהו נדחין מן הראשון ועושין את השני אלא טמא ומי שהיה בדרך רחוקה, זבין ומצורעין מנין, ת"ל איש איש. הלכך כל היכי דעבדי טהורין בראשון עבדו טמאין בשני, אבל אי לא עבדי ראשון אלא בטומאה, לא עבדי השני שאר טמאין כגון זבין וזבות וכיוצא בהן כלל, דטהרה מדחיא אפילו שאר טמאין לשני, אבל טומאה לא מדחיא שאר טמאין מן הראשון לשני, הלכך לא עבדו בשני כלל. **ורב** אדא בר אהבה אמר יש תשלומין לפסח הבא בטומאה. ומי שלא עשה הראשון יעשה השני, דטומאה נמי דחיא, מאי טעמא טמאי מתים למה עושין השני לפי שלא יכלו לעשות הראשון, זבין ומצורעין נמי כיוצא בהן לא יכלו לעשות הראשון ויעשו שני. **וכולי עלמא טומאה דחויה היא בציבור** (ד"א) אפילו טומאה מדחיא דכיון דטמאי מתים עבדו הראשון כטהורין חשיבי דטומאת מת התר היא בצבור הלכך שאר הטמאין עושין השני. **איתמר רובן זבין ומיעוטן טמאי מתים.** אמר רב טמאי מתים אין עושין הראשון דהא מיעוטא נינהו ומיעוטא נדחין לפסח שני, בשני נמי לא עבדו דקיימא לן כל היכא דלא עבוד צבור בראשון לא עבוד מיעוט בשני וכי כתיב ויעשו בני ישראל היכא דאפשר, היכא דלא איפשר חשבינן להו כאלו כולן זבין.

הכי מחצה על מחצה הן, ושמעינן ליה לרב דאמר מחצה על מחצה כרוב והללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן. ושנינן הכי אמר רב אי איכא תנא דסבר לה כת"ק דאמר היו הטמאין עודפין על הטהורין אפילו אחד יעשו בטומאה וכרבי יהודה דאמר אין קרבן צבור חלוק, מטמאין אחד מן הטהורין בשרץ, ונמצאו הטמאין עודפין על הטהורין שנים, כיצד כגון שהיו מאה טהורין ומאה טמאים נטמא אחד מן הטהורים נמצאו הטמאין מאה ואחד והטהורין צ"ט ומשכחת לה אפילו לאלעזר בן מתיא. **עולא אמר משלחין אחד מן הטהורין לדרך רחוקה,** ויטמא בשרץ וכו', ואסיקנא קסבר עולא כל מי שהיה טהור וראוי לחגיגה ביום הראשון ונאנס ולא חג, כגון מי שהיה בדרך רחוקה, ובא במועד וכיוצא בו, חוגג והולך כל הרגל. אבל אם היה טמא ביום הראשון כבר נדחה ואינו חוגג אותו הרגל, מאי טעמא כולהו תשלומין דראשון הוא. דתרוייהו רב ועולא סבירא להו שאין מטמאין אחד מהן במת שלא ידחוהו מחגיגתו. **פי' סיכי** יתדות אהלו עוקר והולך. **איתמר היו רובן טמאי מתים ומיעוטן זבים רב הונא אמר אין תשלום לפסח הבא בטומאה,** כלומר הזבין אינן עושין לא את הראשון ולא

מסורת הש"ס

א) [מנחות טו.], ב) [לקמן 5:], ג) [לעיל עט.], ד) [חגיגה ט.], ה) [עי' פירש"י ברכות מז. ד"ה פילגן], ו) [לעיל עט. יומא ו: ז: מו: זבחים לג.], ז) [בראשית לה:], ח) [לקמן לג:],

תורה אור השלם

1. לא תוכַל לִזְבֹּחַ אֶת הַפֶּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: דברים טז ה
2. וְיַעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ: במדבר ט ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' אפשר דעביד בשני. נ"ב ל"ל דס"ל כמ"ד בסמוך יש תשלומין לפסח הבא בטומאה או דס"ל לתלק בין מי שהיה זב בפסח ראשון לבין מי שהיה בדרך רחוקה בפסח ראשון וק"ל: (ב) תוס' ד"ה משלחין וכו' על ידי שליח אבל הכא:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה משלחין וקשה לריב"א. ק"ל הא הכל לפי הלד דטמאין אין עושין בראשון ולא בשני ומזה אם שלח הטמא הא בפסח שני שיטעוקפו הטמאים יחד אינו ואחר הטמאים יהיו לבור לאין עושין פסח שני וצ"ע:

מוסף תוספות

א. למה משלחין אחד מן הטהורין ועבדי כולהו בטומאה. תוס' שאנן. ב. הילכך אין מועלת לו דרך רחוקה שאז כמו כן ישלח פסחו. שם. ג. וכשהוא בדרך רחוקה אינו יכול לעשותו הוא לעצמו והוי טמא כי טהור שמועלת לו דרך רחוקה. שם. ד. לפסח שני. שם. ה. [ו]ה"נ דרשינן גבי חגיגה. שם. ו. שהרי חוץ לירושלים הוא. שם. ז. ובהא פליגי מר סבר טומאה דחויה ולא מקרי טהורין. שם. ח. והילכך יש לו תשלומין. שם.

רבינו חננאל

איתמר היו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין אמר רב מטמאין אחד מהן בשרץ. ואמאי האמר רב הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן. אמרי הכא במאי עסקינן כגון שהיו הטמאין עודפין על הטהורים אחד, ואם תאמר א"כ הנה הרוב טמאין יעשו בטומאה. סבר רב אין היחיד מכריע את הציבור לטומאה, כלומר אחד כמי שאינו הוא. אי

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פ"ו מהל' חגיגה הלכה ד:
נט ב מיי' פ"ב מהל' חגיגה הלכה ה:
ס ג מיי' פ"ז מהל' ק"פ הלכה ד:
סא ד שם הלכה ה:

מוסף רש"י

אפילו שבט אחד טמא. בי"ד בגיסן וס"ל לר' יהודה שבט אחד איקרי קהל, הלכך דוחה טומאה ויעשו כולן בטומאה עמו, לפי שאין קרבן ציבור חלוק. ולדברי חכמים טהורים עושים הראשון והשני עושין פסח שני (מנחות סו.). מטמאין אחד מהן בשרץ. להכריע רוב ליבור לטומאה (לקמן צ:). הללו עושין לעצמן. בטהרה, והללו עושין לעצמן. בטומאה, טהורים לא עבדי בטומאה דהוי כרוב, וכוב טהורין לא עבדי בטומאה, וטמאין לשני לא מידחו מטוס דהוו נמי רובא ורובא לשני לא מידחו (לעיל עט.). כולהו תשלומין דראשון נינהו. שהרי יום אחד עשה הכתוב עיקר בכולן, דכתיב אותו, ושלחמיו עשה תשלומין לו (חגיגה ט.). טומאה דחויה היא בציבור. כלומר בקושי נדחית אלא דימוי בעלמא על ידי נשיאות עון, שהלין מרלה ולא בהיתר גמור (זבחים לג.) אף על פי שקרבן ציבור דוחה אותה בקושי הותרה ולא היתר גמור, וכל מה דמלינו להדורי מהדרינן שיעשו בטהרה (יומא ו: מז: ולעיל עז. עט.).